

PBLs notat til representantforslag 8:231 S (2017-2018)

08.10.2018

PBL (Private Barnehagers Landsforbund) er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for 1.940 private barnehager i 252 kommuner. Det jobber 29.815 ansatte i PBL-barnehagene. Vi er opptatt av at alle barnehager skal gi barna et godt tilbud, og at offentlige midler og foreldrebetaling skal brukes etter formålet i barnehageloven og komme barna i barnehagen til gode.

PBL understreker at aktører som er ute etter kortsiktig økonomisk gevinst på bekostning av tilbudet til barna og/eller lønns- og arbeidsvilkårene til de ansatte, ikke har noe i denne sektoren å gjøre. Siden 2014 har det vært en forutsetning for å være medlem i PBL, at barnehagen har en tariffavtale som også regulerer tjenestepensjonen.

Representantene Lysbakken og Moxnes trekker i bakgrunnen for forslaget svært urettmessig i tvil private barnehagers bidrag til kvalitet og mangfold i barnehagesektoren. De fremmer deretter tre forslag som i sum vil bidra til å svekke kvaliteten på tilbudet til barn i barnehager, mangfoldet i barnehagesektoren og tilfredsheten med norske barnehager. Forslagene vil dessuten svekke bærekraften i velferdsstaten og redusere handlingsrommet for norske kommuner.

PBL mener representantene med sine forslag starter i feil ende, fordi kommunen som barnehagemyndighet i liten grad bruker eksisterende lovverk. Ifølge Agenda Kaupang har kommunene etter 2013 hatt tilsyn med bruken av offentlige tilskudd i bare 1 prosent av de private barnehagene. PBL ser dette i sammenheng med gjentatte rapporter, blant annet fra Utdanningsdirektoratet, som viser at kommunene mangler kompetanse og ressurser til å ivareta tilsynsansvaret. Dette taler for et nytt, uavhengig tilsyn.

PBL vil påpeke følgende, før vår vurdering av de tre konkrete forslagene fra representantene:

- De siste ti årene har norske kommuner spart 22,8 milliarder kroner på å la private barnehager – selskaper, foreninger og stiftelser – drive barnehager, sammenlignet med om kommunene skulle drevet barnehagene selv (Agenda Kaupang, 2018).
- Private barnehager scorer bedre på nær alle områder i alle kjente, nasjonale foreldreundersøkelser fra i dag og helt tilbake til 2009 (bl.a. Udir, EPSI-Norge, Difi)
- Private barnehager bidrar med et stort mangfold av tilbud, blant annet innen ulike livssyn, pedagogiske profiler, størrelse og eierskap. I betydelig større grad enn kommunale barnehager er private barnehager gårdsbarnehager, idrettsbarnehager, kulturbarnehager, friluftsbarnhager og kristne barnehager. 1148 private barnehager er registrert med en pedagogisk profil, mot 439 kommunale (Udir).

Så til de konkrete forslagene:

Forslag 1: Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for opptrapping av offentlig og ideelt eierskap og drift, for å sikre at barnehagene drives av offentlige og ideelle aktører.

PBL er opptatt av at det også i fremtiden skal være mulig å drive ulike private barnehager, også private barnehager med ulikt eierskap. Det inkluderer i høyeste grad også ideelle barnehager.

Men PBL er kritisk til et system der barnehager skal gis eksplisitte fordeler i markedet på bakgrunn av eierform. Det er de *gode barnehagene*, de som i aller størst grad bidrar til at barna får et godt tilbud og at sektoren utvikler seg i positiv retning, som vi trenger flere av og som må løftes frem. Det gjelder helt uavhengig av om den private barnehagen er en stiftelse, forening eller et selskap.

PBL bemerker at EØS-avtalen blant annet er til hinder for å prioritere ideelle aktører i sektoren. Forslaget innebærer en begrensning i markedsadgangen, og er en ulovlig restriksjon på etableringsretten for næringsdrivende. Prioritering av ideelle aktører innebærer en forskjellsbehandling som krever saklig grunnlag. Forskjellsbehandling begrunnet med ulikheter mellom barnehagenes formål og valg av selskapsform er usaklig.

PBL kan vanskelig se at forslaget er barnas beste, foreldrenes beste eller til det beste for samfunnet for øvrig. Kommunale plasser koster 28 prosent mer å bygge (Rambøll 2017) og de koster vesentlig mer å drive. Det er heller ingen kjente undersøkelser som tyder på at kommunale barnehager er bedre enn private barnehager uansett om disse er selskaper, foreninger eller stiftelser. Hvis ikke Stortinget er innstilt på å bruke mer enn 2 milliarder kroner mer i året på barnehager, så må kommunene hente midler til barnehagedrift fra andre viktige velferdstjenester.

PBL vil ellers påpeke at representantene bak forslagene uttrykker frykt for et svekket mangfold i barnehagesektoren, før de i neste åndedrag kommer med tiltak som i seg selv vil svekke et mangfoldig tilbud til barn og foreldre. Ulike typer eierskap har vært, og vil fortsatt være, et avgjørende premiss for utviklingen og nyskapingen i sektoren.

Forslag 2: Stortinget ber regjeringen innføre meldeplikt og forkjøpsrett for kommunen ved salg av barnehager, og fremme forslag til eventuelle nødvendige lovendringer for å innføre slik rett og plikt.

PBL bemerker at Norge gjennom EØS-avtalen er forpliktet til fri bevegelse av varer, tjenester, personer og kapital innen avtaleområdet. Omsetning av fast eiendom faller inn under traktatens bestemmelser om fri bevegelse av kapital. Avtalen har betydning for det offentliges kontroll med omsetning av eiendommer. Stortinget kan ikke innrette verken regelverk eller praksis slik at de direkte eller indirekte forskjellsbehandler nordmenn og andre EØS-borgere med hensyn til å sikre seg eiendomsrett eller bruk av arealene.

Forslaget er også et angrep på eiendomsretten, og bør forkastes. Kommunene er eier og plan- og barnehagemyndighet og har fullt handlingsrom til å styre strukturen. Det er dessuten uklart hvilke konsekvenser forslaget vil ha. Private barnehager er i dag pålagt en rekke rapporteringer til det offentlige. Hvis Stortinget innfører mer rapportering, bør dette vurderes opp mot barns beste.

Forslag 3: Stortinget ber regjeringen innføre, eller fremme nødvendige forslag for å innføre, et krav om at når en barnehage selges, så må ny eier søke om tilskudd på nytt.

Full barnehagedekning og mangfoldet i tilbudet er bygget opp i tett samarbeid med private drivere. Det er skutt inn kapital og lagt ned betydelig arbeidsinnsats for å bygge sektoren. Risiko for avslag på finansiering, vil gi sterk negativ effekt i sektoren: Barnehagene vil få redusert insentiv til å gjøre nødvendig vedlikehold og oppgraderinger av barnehagene. Forslaget setter full barnehagedekning, gode og trygge barnehager og høy tilfredshet i fare. Forslaget kommer ikke barna til gode.

PBL minner om at sektoren ikke er anbudsbasert: Den bygger ikke på en logikk hvor barnehagene må regne inn all sin fortjeneste over en relativt kort periode. Sektoren er direktefinansiert i et slags «konseksjonsregime». Det berger for at barnehagene over tid kan konkurrere effektivt på kvalitet, så fremt det ikke innføres nye reguleringer som tar bort fundamentet for fremtidig drift.

Private barnehager må gjerne utkonkurreres, men de som leverer gode tjenester til barn og foreldre må ikke utsettes for nye og tilfeldige vurderinger om selve grunnlaget for videre drift.